

NOTITIAE

E C C L E S I A L E S

Informačný list Generálneho sekretariátu Konferencie biskupov Slovenska január 2010

ÚVODNÍK

Milí priatelia, máte pred sebou prvé číslo informačného listu Generálneho sekretariátu Konferencie biskupov Slovenska, ktoré sme nazvali „Notitiae“.

Toto elektronické periodikum vzniká so zámerom informovať o materiáloch, ktoré sú doručené na generálny sekretariát KBS a nie sú bežne dostupné.

Ide o periodiká rímskych dikastérií, zborníky zo zahraničných sympózií, ale aj pracovné materiály a dokumenty biskupských konferencií, či niektoré zahraničné časopisy. Často ide o zaujímavé materiály, ktoré sú výsledkom práce odborníkov v tej ktorej oblasti.

Takéto informácie môžu byť vítaným podnetom tak pre subkomisie a rady pri KBS, ako aj pre desiatky cirkevných organizácií a občianskych združení, ktoré na Slovensku pôsobia. Notitiae obsahujú len stručné informácie. Ak si niektorý dokument chcete prečítať celý, nájdete ho na generálnom sekretariáte KBS.

Verím, že Notitiae sa stanú pre Vás každý mesiac zdrojom inšpirácie pri šírení Božieho kráľovstva vo všetkých sférach života.

ThLic. Anton Ziolkovský, PhD.
výkonný sekretár KBS

DOKUMENTY

Pápežská rada pre laikov

Pastieri a cirkevné hnutia

Edícia Laity today. Libreria Editrice Vaticana 2009

Seminár pre biskupov na tému: „Žiadam vás, aby ste pristupovali k hnutiam s veľkou láskou“ v Rocca di Papa, 15. - 17. mája 2008

Kniha je zborníkom zo seminára určeného biskupom, ktorého mottom sú slová Benedikta XVI.. Podľa neho sú cirkevné hnutia a nové spoločenstvá miestom viery, kde sa mládež a dospelí snažia viesť život viery; sú to komunitné formy viery, v ktorých sa Božie slovo stáva životom. Hnutia – podľa kardinála Ryľka – ponúkajú skúsenosť osobného stretnutia s Kristom, Pánom a Učiteľom; sú vyliatím Ducha do života Cirkvi, sú odpoveďou Zhora na základnú výzvu súčasnosti: otázku o Bohu.

Kardinál zdôrazňuje, že 20. stor. bolo poznačené nielen obrovským pokrokom vo vede a technológiách, ale bolo aj storočím nových Turíc pre Cirkev, a to prostredníctvom prozreteľnostného Druhého vatikánskeho koncilu. Na seminári sa zúčastnilo viac ako stopäťdesiat účastníkov z päťdesiatich krajín: biskupi, zakladatelia a lídri cirkevných hnutí, teológovia i odborníci. V programe seminára boli prednášky, svedectvá, správy a pracovné skupiny. Účastníci seminára sa zamýšľali a diskutovali o nasledujúcich témach: cirkevné hnutia a nové spoločenstvá v poslaní Cirkvi, ich zapojenie do miestnych cirkví, ich vzťah k Petrovej službe, rozlišovanie, prijatie a sprevádzanie chariziem, hnutia a nové spoločenstvá ako škola kresťanskej formácie, misionárske skupiny, zdroj povolání ku kňazstvu a zasvätenému životu, priestor pre trvalú formáciu kňazov,

odpoveď Prozreteľnosti na výzvy, ktoré Cirkvi predkladá súčasná kultúra.

Zborník začína príhovorom Benedikta XVI. k účastníkom seminára a ďalej je rozdelený na dve hlavné časti: I. Prednášky a II. Úvahy, svedectvá. Prvá časť obsahuje nasledovné príhovory: *Niečo nové, čo ešte treba dostatočne pochopiť: cirkevné hnutia a nové spoločenstvá v učení Jána Pavla II. a Benedikta XVI.* (kardinál Stanisław Ryľko); *Cirkevné hnutia a nové spoločenstvá v poslaní Cirkvi: teologická, pastoračná a misijná perspektíva* (Mons. Piero Coda); *Hnutia a nové spoločenstvá v miestnej cirkvi* (Dp. Arturo Cattaneo); *Cirkevné hnutia a Petrova služba: „Žiadam Vás, aby ste spolupracovali viac, oveľa viac, na univerzálnej apoštolskej službe pápeža“* – Benedikt XVI. (Mons. Josef Clemens).

V druhej časti zborník uvádza jednotlivé príhovory/reflexie prednášajúcich na štyri okruhy tém 1. *Povinnosti pastierov voči hnutiam* (arcibiskup Mons. Alberto Taveira Corrê z Brazílie, biskup Mons. Dominique Rey z Francúzska, arcibiskup Javier Augusto Del Río Alba z Peru; 2. *Úloha hnutí a nových spoločenstiev* (Luis Fernando Figari, Dominique Vermesch; Mons. Massimo Camisaca, Mons. Claudiano Strazzari) 3. *Dialóg s lídrmi a zakladateľmi* (Kiko Argüello, Giovanni Paolo Ramonda, Andrea Ricardi); 4. *Hnutia v miestnych cirkvách: vzájomné očakávanie* (kardinál Camillo Ruini, biskup Mons. André-Mutien Léonard, Julián Carrón, Moysés Louro de Azevedo Filho).

-sg-

ZAHRANIČNÉ BISKUPSKÉ KONFERENCIE

Generálny sekretariát Konferencie biskupov Francúzska

Liturgia a vyznanie viery (O niektorých aktuálnych otázkach)*Documents Episcopat N. 11/2009*

V rámci tohto čísla mesačníka Francúzskej biskupskej konferencie (FBK) je publikovaný príspevok riaditeľa Vyššieho liturgického inštitútu P. Patricka Prétota, týkajúci sa „teológie liturgie“, ktorý predniesol na formačnom zasadaní organizovanom Komisiou pre náuku viery FBK. Na základe solidných argumentov v ňom objasňuje vzájomné prepojenie medzi liturgiou a vieroučnou tradíciou, ale aj medzi vývojom liturgie a základnými prvkami vyznania viery. Text nám pripomína vzťah a neustále prúdenie medzi náukou, liturgiou, ale aj Svätým písmom a kultúrou, pretože liturgia je vždy včlenená do kultúry konkrétneho národa a konkrétnej epochy. Autor rozoberá viaceré aspekty týkajúce sa liturgie, napr. zodpovednosť biskupa vo veci liturgie, liturgiu ako praktizovanie kňazskej funkcie Ježiša Krista, potrebu teologického a pastoračného rozlišovania vo veci liturgie i správnu aplikáciu tradičného úslovja *lex orandi, lex credenti*.

(V pokoncilovom období prebiehalo intenzívne štúdium liturgie s cieľom nesprenveriť sa podstatnému, nezviesť z cesty cirkevné komunity, otvorene prejavovať vieru a prehlbovať kresťanské tajomstvo.) Do centra záujmu sa liturgia dostala najmä po Druhom vatikánskom koncile, ktorý preniesol časť zodpovednosti za liturgiu z Apoštolskej stolice na biskupov a usiloval sa prispôso-

bit' *lex orandi* vtedajšiemu svetu. Biskupi sú zodpovední za liturgiu, lebo sú strážcami viery, a liturgia je súčasťou tradície, ktorou sa viera vždy odovzdávala a odovzdáva. Koncil charakterizoval ich úlohu troma slovami *moderatores* (zodpovední), *promotores* (iniciátori) a *custodes* (strážcovia). Na základe koncilových a pokoncilových cirkevných dokumentov sa P. Prétot pokúša objasniť význam úlohy biskupov ako iniciátorov liturgie, čo súvisí najmä s oblasťou formácie. Citujúc slová pápeža Benedikta XVI. pripomína, že jednotu Cirkvi nemožno chápať ako istý druh jednomyselnosti prejavujúcej sa v spoločnosti slávenia. Zjednocujúcim prvkom v liturgii je totiž prítomnosť Krista, lebo podstatu a vrcholný bod liturgie tvorí práve jeho čin, to žeprišiel na svet, aby zhromaždil rozptýlené Božie deti. Teologicko-pastoračné rozlišovanie biskupov nemá spočívať v posudzovaní senzibility či náklonnosti k rozličným liturgickým formám, ale má byť vedené v zmysle chápania viery ako základnej poslušnosti voči Božiemu slovu.

V tomto zmysle je zodpovednosť biskupov skôr zodpovednosťou z hľadiska vieroučného, ako bohoslužobného (rituálneho). Úlohou biskupa je zaistiť správne fungovanie vzťahu medzi *lex orandi* a *lex credenti*, a tiež vzťahu medzi liturgiou a vieroukou. **-ms-**

Nemecká biskupská konferencia**Cirkevné pohrebné obrady, č. 232***Príručka slúžiaca ako úvod do pastorácie súvisiacej so smrťou*

Biskupi nemeckej jazykovej oblasti sa rozhodli pre revíziu príručky „Cirkevné pohrebné obrady“. Dôvodom boli spoločenské a kultúrne zmeny ako aj pastoračné skúsenosti uplynulých desaťročí. Podkladom tohto nového vydania je *Ordo exsequiarum* z r. 1969, ktorý bol smerodajný práve pre nemecké vydanie v r. 1972/73. Potom, čo toto nové vydanie bolo v r. 2006 v nemeckej oblasti schválené ordinármi a následne r. 2007 potvrdené Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí, nahradilo počnúc 1. adventnou nedeľou 2009 vydanie z r. 1972/73. Táto publikácia je príležitosťou k zamysleniu sa nad pastoračnou súvisiacou so smrťou a v rámci možností k zlepšeniu doterajšej praxe slávenia pohrebných obradov.

Prvá kapitola predkladanej príručky sa zaoberá významom kresťanského pohrebu. Ďalšia sa venuje poriadku cirkevného slávenia pohrebu, tretia predkladá rôzne možnosti voľby v rámci obradov. Štvrtá, dosť

obsiahla kapitola rozoberá jednotlivé časti pohrebu, ako je slávenie svätej omše, bohoslužba slova, umiestnenie veľkonočného paškálu, čítanie Písma, homília, spevy, rozlúčkové reči a mimoliturgické slávenie rozlúčky, ale témou sú i procesie, liturgický odev, použitie svätej vody, kadidla, posvätenie hrobu, spúšťanie rakvy, obrady bez vystavenia zosnulého, vonkajšia výzdoba, označenie hrobu a miesto posledného odpočinku. Piata kapitola je venovaná rozličným službám, či už v rámci cirkevného spoločenstva, vedenia pohrebu alebo liturgie. Pohreb totiž nie je slávnosťou týkajúcou sa len rodiny či priateľov zosnulého, ale je záležitosťou celej Cirkvi.

Súčasťou brožúrky sú tri prílohy: „*Sprevádzanie, v prípade, že nie je možný cirkevný pohreb*“, „*Liturgické slávenie pri hromadných nešťastiach a katastrofách*“, „*Slávenie spoločnej rozlúčky príp. pohreb mŕtvonarodených detí a pohreb v prípade potratu*“. **-lh-**

Konferencia biskupov Talianska (CEI)**Posolstvo k Štvrtému dňu ochrany stvorenstva***Notiziario della Conferenza Episcopale Italiana, N. 4, 30 giugno 2009*

K 4. dňu ochrany stvorenstva (slávi sa v Taliansku 1. septembra) vydali 1. mája 2009 posolstvo tieto komisie CEI: Komisia biskupov pre sociálne problémy a prácu, pre spravodlivosť a pokoj a Komisia biskupov pre ekumenizmus a dialóg. Posolstvo sa nesie v znamení slov chválospevu na stvorenie sv. Františka Assiského: „Buď chválený, môj Pane, našim bratom vetrom, vzduchom, oblakmi a každým počasím, ktorým udržuješ všetko tvorstvo“. Cieľom posolstva je upriamiť pozornosť na ovzdušie ako na dobro nevyhnutné potrebné pre život celého tvorstva. List vyzýva k tomu, aby sme sa dívali na skutočnosť stvorenstva s čistým srdcom, (porov. Mt 5, 8), objavujúc všade Božie dary, napr. v poľných ľaliách či nebeských vtákoch (porov. Lk 12, 22 – 31).

Dokument je rozdelený na tri časti. Prvá časť - *Boží Duch*, poukazuje na skutočnosť, že vzduch, ktorý dýchame, je pre náš život nevyhnutný. Tretia božská osoba je Duch Svätý, ktorý dáva život. Ježiš Kristus po svojom zmŕtvychvstaní, keď sa zjavil apoštolom, dýchol na nich a dal im Ducha Svätého i moc odpúšťať hriechy (porov.

Jn 20, 22), a tým prinášať zmierenie celému stvorenstvu. Duch Svätý bol neskôr zoslaný na apoštolov na Turíce, ako keď sa ženie prudký vietor, aby premenil ich srdcia, a dal im odvahu vytvárať spoločenstvo a byť solidarní.

Druhá časť - *Ekologické obrátenie* poukazuje na súčasnú ekologickú krízu, ktorá pramení z pomýleného vzťahu k stvorenstvu, ktorý je dôsledkom hriechu. Posolstvo tu vyzýva k základnej obnove nášho spôsobu života, väčšiemu šetreniu energiou, napr. pri používaní dopravných prostriedkov, vykurovaní príbytkov a tiež k väčšiemu oceneniu čistej a obnoviteľnej energie.

Tretia časť - *Spravodlivosť a udržateľnosť* vyzýva k zodpovednosti celého ľudstva, no predovšetkým najvyspelejších krajín - zvlášť Európskej únie - pokiaľ ide o klimatické zmeny, aj v súvislosti s pripravovanou medzinárodnou konferenciou v Kodani (konala sa v decembri 2009). Dokument na záver zdôrazňuje, že všetci veriaci sú povolani k osobitnému úsiliu a zodpovednosti za ochranu stvorenstva, ktoré tak nádherne ospieval sv. František Assiský. -sg-

ZAHRANIČNÉ PERIODIKÁ**La Casa di Matriona - R.C. Edizioni s.r.l.****CIRKVI VÝCHODU - 20 ROKOV PO PÁDE MÚRU***LA NUOVA EUROPA, Medzinárodný časopis pre kultúru, N.6 – November - December 2009*

Vydanie je tematicky venované 20. výročiu pádu berlínskeho múru a nesie názov: Cirkvi na východe: 20 rokov po '89. Táto historická udalosť pred dvadsiatimi rokmi znamenala pre Cirkev začiatok zložitej cesty v slobodnom prostredí, pričom sa očakával veľký rozkvet, šírenie pravdy, uznanie úlohy kresťanstva a jeho vplyv na vedomie ľudí. Aj keď jednotlivé cirkvi značne obnovili svoje štruktúry, postupne sa ocitli zoči-voči mnohým novým problémom. Autor editoriálu v tejto súvislosti cituje slová Mons. Františka Tondru: „V prvých slobodných voľbách dosiahli kresťanskí politici veľký úspech, no eufória rýchlo prešla: komunisti prešli na liberalizmus a spustili kampaň proti kresťanským politikom a nepriamo aj proti Cirkvi... Média ľstivo ničia kresťanské a ľudské hodnoty a ovplyvňujú mentalitu veriacich... V oblasti bioetiky sa relativizuje hodnota ľudského života, manželstva a rodiny. Sexuálny život sa vzdľahuje od Božieho plánu...“. Ako ďalej autor článku dodáva, súčasná doba nie je pre kresťanov o nič menej náročná, ako tá minulé. Cirkev dokázala v minulosti - na-

priek ľudským ohraničeniam - ponúknuť svedectvo autentického kresťanského života (mučeníci v čase komunizmu), lebo čerpala z Krista, z istoty jeho zmŕtvychvstania.

Obsah čísla tvoria rozhovory a príspevky biskupov jednotlivých krajín východnej a strednej Európy: Ruska; Poľska, Českej republiky, Nemecka, Maďarska, Bulharska a Slovenska. Situáciu Katolíckej cirkvi na Slovensku v interview pod názvom *Dlhodobý rozkvet* opisuje Mons. Stanislav Zvolenský, ktorý podčiarkuje jej organizačný, pastoračný, katechetický a kultúrny rozvoj po páde totality.

V druhej časti časopisu sú publikované články na rôzne témy ako napr.: *Cyprus - ostrov a jeho poklady*, a to v súvislosti s pripravovanou návštevou pápeža na Cypre v júni 2010.; recenzia knihy - Olga Sedakova: *Apológia rozumu*; nekrológ nedávno zosnulého ukrajinského arcibiskupa Mons. Miroslava Marusyna (1924 - 2009). Vydanie uzatvára *Zoznam článkov* publikovaných v šiestich číslach tohto časopisu ročníka 2009. -sg-

RENOVABIS**Regióny v Európe – zabudnutá rôznorodosť***Ost – West Europäische Perspektiven, 10. ročník, číslo 1/2009*

Renovabis, známe dielo pomoci nemeckých katolíkov, ktoré zastrešuje Nemecká biskupská konferencia, vydáva štvrťročne publikáciu *Ost – WEST Europäische Perspektiven* (Východ – Západ. Európske perspektívy.). Každé číslo má svoju nosnú tému, ktorej je venovaná séria odborných článkov od rôznych autorov v rámci európskeho priestoru. Záver publikácie tvorí portrét nejakej významnej osobnosti. V tomto čísle je to portrét moskovského patriarchu Cyrila.

Toto číslo je zamerané na niektoré zabudnuté európske regióny. Keď sa hovorí, či píše o Európe, takmer vždy sa myslí na veľké krajiny. O menších regiónoch patriaciach do tohto kontinentu sa zväčša dozvedáme len v prípade konfliktu. Ináč ostávajú bielymi miestami na mape Európy, tzv. *terra incognita*. Avšak aj oni majú svoju históriu, prí-

tomnosť i tvár. Čitatelia sa môžu jednak dozvedieť viac o miestach, ktoré sú im známe len z počutia, ako napríklad Dalmácia, Dobruďa, Karélie, Kašubsko, Lotrinsko, Moldavská republika, Volyň alebo Piemont. Ak sa bližšie zaoberáme týmito oblasťami, potom odhalíme rozmanitosť ich života, ich kultúrnu a politickú silu prispievajúcu k rozmanitosti tváre Európy. Je dôležité, aby sme si tieto oblasti všimli v čase, keď sa dosnivali sny o veľkých územiach a ríšach. Pri budovaní Európy totiž nejde o nostalgiu. Naopak, ide o rozhodujúcu otázku jej možnej budúcnosti. Ak sa nepodarí integrovať tieto malé oblasti s ich osobitným charakterom do jedného veľkého celku, potom nielenže správne nefunguje politika a ekonomika, ale ani konkrétny život jednotlivca a skupín. -lh-

Nadácia Konráda Adenauera**Vít'azstvo slobody***Politische Meinung, 54. ročník, 10/2009*

Nadácia Konráda Adenauera vydáva tento mesačník, ktorý sa venuje aktuálnym otázkam v spoločnosti. Každé číslo sa zameriava na nejakú tému, a to v sérii samostatných článkov rozdelených do niekoľkých blokov. V závere sú informácie o aktuálnom dianí a publikáciách tejto nadácie. Nechýba krátka biografická autorov jednotlivých príspevkov.

Na úvod sa čitateľom prihovára bývalý spolkový nemecký premiér Helmut Kohl. O úlohe Cirkvi v pokojnej revolúcii v Nemecku informuje v článku *Sila slobody* E. Neubert. *Nesmieš zabudnúť*, pripomína nám v rozhovore R. Eppelmann, evanjelický farár známy svojimi legendárnymi bluesovými omšami vo východnom Berlíne, kam prichádzali za ním mladí z celej DDR. Pôsobil v ľudovej snemovni ešte existujúcej DDR a potom vo vláдах BRD. Od augusta 1990 je členom CDU. V interview sa dotýka často diskutovaných tém v spoločnosti: ako sú napr. bývalí spolupracovníci Stasi (tajná služba bývalého DDR) pracujúci naďalej v správe krajiny; debatuje o charakteristických črtách DDR, o páde Berlínskeho múru, o tom, či je Nemecko naozaj jednotné alebo či hranice stále existujú v mysliach ľudí. Eppelmann je od r. 1998 čestným predsedom SED – Nadácie pre spracovanie diktatúry. V rozhovore hovorí tiež o tom, čo bude ťažiskom práce tejto nadácie v nasledujúcom desaťročí. V príspevku *Prvá mierová noc* K. Weiß spomína na bezprostredný zážitok pri otváraní berlínskeho múru. Mnohí sa totiž obávali, že práve tento ďalší 9. november zatieni noc veľkého pogromu z r. 1938

(pozn. prekl.: tzv. Krištáľová noc – obrovský protižidovský pogrom v Nemecku). Táto obava sa nesplnila. Naopak, je čoraz zreteľnejšie, že tak medzi týmito dvoma dátumami ako aj medzi tretím, dátumom Vyhlásenia republiky 9. novembra 1918 je hlboká historická spätosť. A ako kresťan v tom vidí Weiß aj hlbokú uzdravujúco-historickú spätosť. *Mýty histórie* DDR rozoberá W. Schuller. Upozorňuje na fakt, že práve fikcie propagované predstaviteľmi komunistickej moci bývalej DDR sa šírili tak vo východnom ako aj v západnom Nemecku a našli tu svoju živnú pôdu. *Brána v železnej oponě*, takto možno nazvať pomoc maďarskej vlády, ktorá sa 10. septembra 1989 rozhodla, že dovolenkári východného Nemecka nachádzajúci sa v Maďarsku, môžu vycestovať do ľubovoľnej krajiny. To bol jeden z krokov, ktoré viedli neskôr k zjednoteniu Nemecka. Nešlo o spontánnu, ale vopred diplomaticky pripravenú akciu. Viac o zásluhách vtedajšieho maďarského premiéra Németha, o diplomatických rozhovoroch medzi Moskvou, Maďarskom, východným Berlínom a Bonnom, či o Vlaku slobody smerujúcom z Prahy cez Drážďany na západ sa môžu čitatelia dozvedieť v spomínanom príspevku. Nasledujúci článok *Kováči jednoty* od J. Thiesa nás zavedie na ostrov Hermannswerder, do potsdamského gymnázia označovaného za miesto duchovnej slobody. Práve ruský patronát chránil toto gymnázium pred prístupom režimu DDR a tam sa zrodili mnohí aktivisti z jesene 1989. Toľko o niektorých článkoch z tohto časopisu. -lh-

Informačný list zhotovili: ThDr. Anton Ziolkovský, PhD., Ing. Mgr. Mária Spišiaková, Mgr. Ľubica Hricová, Mgr. Stanislav Gábor, grafika: Jolana Šinajová